

Plan opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjny
w Żłobku Królowna Śnieżka działającym w ramach Poznańskiego Zespołu
Żłobków

I. Wprowadzenie

Wczesne dzieciństwo to etap, w którym zachodzą zasadnicze procesy rozwojowe oraz kształtują się podstawowe kompetencje emocjonalne, społeczne i poznawcze, dlatego też dzieci potrzebują odpowiedniego wsparcia oraz dobrego środowiska do rozwoju i uczenia się. Wczesne dzieciństwo to kluczowy okres w życiu człowieka determinujący jego późniejsze możliwości edukacyjne, zawodowe i życiowe.

Zapewnienie wysokiej jakości opieki i edukacji dzieciom w wieku do lat 3 w formie żłobka stanowi uzupełnienie podstawowej roli jaką pełni rodzina. Żłobek stwarza dzieciom możliwość rozwoju ciekawości świata, wspiera chęć uczenia się, ma wpływ na umiejętność nawiązywania i utrzymywania kontaktów społecznych, kształtuje umiejętności radzenia sobie w nowych warunkach, rozwija zachowania prozdrowotne, zapewnia optymalne dorastanie, stwarza warunki ich wszechstronnego rozwoju.

Żłobek Królowna Śnieżka realizuje zadania wynikające z ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 zapewniając opiekę i edukację dzieci, troskę o ich bezpieczeństwo, zaspakajanie ich potrzeb biologicznych, poznawczych, emocjonalnych i społecznych, systematyczne poznawanie przebiegu rozwoju każdego dziecka oraz organizowanie zajęć wychowawczo-edukacyjnych, które stymulują wszystkie sfery rozwoju dzieci.

II. Opis żłobka

1. Żłobek

Nazwa: Żłobek Królowna Śnieżka działający w ramach Poznańskiego Zespołu Żłobków

Organ prowadzący: Miasto Poznań

Numer wpisu do rejestru żłobków i klubów dziecięcych: 4943

2. Lokalizacja

Adres: ul. Grunwaldzka34 , 60-786 Poznań

Dostęp do transportu publicznego:

Przystanek tramwajowy „Wojskowa” 6,13,15

Bliskość terenów zielonych: tereny zielone i trasy spacerowe zlokalizowane w odległości około 500 metrów od żłobka

3. Struktura i zasoby placówki

Wykwalifikowana kadra opiekuńczo-edukacyjna

Liczba miejsc planowych: 71

Grupy wiekowe: opieka i edukacja dzieci realizowana jest w ramach grup, do których uczęszczają dzieci w zbliżonym wieku. Liczba grup: 3.

Zmienność grup ze względu na infrastrukturę budynku.

Sale zabaw: żłobek posiada 6 sal dostosowanych do potrzeb rozwojowych dzieci. Stałe sale - wraz ze zmieniającymi się potrzebami dzieci ulega zmianie aranżacja i wyposażenie sal.

Sale specjalistyczne: wewnętrzna sala zabaw – służy jako miejsce doskonalenia sprawności motorycznych i sensorycznych dzieci oraz sprzyja integracji rówieśniczej.

Zabawy swobodne w salach realizowane są w ramach stref zainteresowań.

Przestrzenie zewnętrzne:

Ogród

Bezpieczny plac zabaw z atestowanymi urządzeniami i naturalną nawierzchnią

Wózki wieloosobowe

4. Charakter pracy z dziećmi

Respektowanie praw dzieci

Budowanie bezpiecznych relacji

Indywidualne podejście do dziecka

Wspieranie samodzielności i rozwoju emocjonalnego

Zapewnienie warunków do poznawania i doświadczania świata

Twórcza ekspresja

5. Programy edukacyjne i opiekuńcze

Program adaptacyjny

Program opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjny

Rodzaje aktywności:

Zajęcia rytmiczno-ruchowe i muzyczne

Wspólne czytanie

Zabawy sensoryczne

Zajęcia badawcze

Ćwiczenia ruchowe i manipulacyjno-konstrukcyjne

Warsztaty kulinarne

Zajęcia rozwijające wyobraźnię przestrzenną

Zajęcia prozdrowotne i ekologiczne

Program zajęć rytmicznych

Program powszechnej dwujęzyczności Bilingual Future (Baby Bittles)

Monitoring rozwoju dziecka w oparciu o narzędzie: Skrining Rozwoju Małego Dziecka

Akademia Rodzica

6. Współpraca z rodzicami

Codzienny kontakt

Rada Rodziców

Aplikacja 4Parents

Twórcze warsztaty

7. Posiłki

Zbilansowany jadłospis

Diety eliminacyjne

Własna kuchnia

8. Bezpieczeństwo i dostępność obiektu

Budynek piętrowy

Kontrola dostępu poprzez domofon

9. Kierownictwo i kontakt

Dyrektor: Natasza Jakubowska

E-mail: krolewnasniezka@zlobekpoznan.pl

Telefon: 605-999-865

Strona internetowa: <https://zlobekpoznan.pl/>

III. Cele opiekuńczo – wychowawczo – edukacyjne

Celem działań opiekuńczych, wychowawczych i edukacyjnych podejmowanych w Żłobku Królowna Śnieżka jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka w atmosferze bezpieczeństwa, akceptacji

i indywidualnego podejścia, z uwzględnieniem jego tempa rozwoju oraz potrzeb fizjologicznych, poznawczych, emocjonalnych i społecznych.

1. Cele ogólne:

- 1) Stworzenie optymalnych warunków pobytu dzieciom przez organizację codziennej opieki zapewniającej respektowanie praw zawartych w Konwencji o prawach dziecka i spełnianie podstawowych potrzeb życiowych – fizjologicznych, potrzeby bezpieczeństwa, potrzeby uwagi i szacunku;
- 2) Stworzenie warunków pobytu wspierających rozwój umiejętności samoregulacji i samodzielności dzieci w zakresie samoobsługi oraz w kontaktach społecznych;
- 3) Stworzenie środowiska edukacyjnego umożliwiającego pełen i harmonijny rozwój dzieci, wspieranie rozwoju poznawczego, twórczego, umiejętności komunikacji oraz sprawności fizycznej.

2. Cele szczegółowe:

- 1) Kształtowanie samodzielności, poczucia świadomości ciała;
- 2) Kształtowanie świadomości i umiejętności regulowania własnych potrzeb;
- 3) Rozwój sprawności fizycznej, koordynacji ruchowej, integralności sensorycznej;
- 4) Kształtowanie umiejętności rozpoznawania i nazywania emocji u siebie i innych osób, samoregulacji emocjonalnej;
- 5) Kształtowanie tożsamości, poczucia odrębności, świadomości własnego „ja”, świadomości swoich potrzeb;
- 6) Kształtowanie uważności na inne dzieci i ich potrzeby;
- 7) Kształtowanie gotowości do porozumiewania się, umiejętności komunikacyjnych i językowych;

Realizacja powyższych celów odbywa się w atmosferze bezpieczeństwa, szacunku i akceptacji, w oparciu o codzienną obserwację dziecka oraz indywidualne podejście do jego potrzeb rozwojowych. Opiekunki towarzyszą dziecku w jego drodze do samodzielności, świadomości siebie i otaczającego świata, wspierając jego rozwój we wszystkich sferach: fizycznej, emocjonalnej, społecznej i poznawczej. Prowadzenie pracy z dziećmi odbywa się z pełnym respektowaniem praw zawartych w Konwencji o prawach dziecka.

IV. Metody pracy z dziećmi

1. Charakter relacji z dziećmi

Opiekunowie tworzą responsywne i wzajemne relacje z dziećmi oparte na szacunku. Dbają o ciepłą i domową atmosferę w placówce, pełniąc funkcję łącznika między placówką a domem. Placówka stara się, żeby dziećmi zajmowały się te same osoby, ponieważ sprzyja to rozwijaniu bezpiecznych relacji.

Aktywne słuchanie

Komunikacja opiekunów z dziećmi uwzględnia aktywne słuchanie, które przejawia się poprzez komentowanie zaobserwowanych działań dziecka, wyrażanie zainteresowania działaniami dziecka.

2. Włączanie się do zabawy/aktywności dzieci

Opiekunowie włączają się do zabawy/aktywności dzieci, gdy dzieci tego potrzebują lub wyłączają się, jeśli ich obecność nie jest niezbędna. Opiekunowie są w pobliżu dzieci podczas eksploracji środowiska.

3. Dostarczanie materiałów, przedmiotów i narzędzi

Rolą opiekuna jest dostarczanie dzieciom materiałów, przedmiotów czy narzędzi, które mogą rozwijać i wzbogacać aktywności i zabawy dzieci;

4. Pomaganie dzieciom w rozumieniu świata

Opiekunowie mówią jakie są obserwowane zależności, łączą przyczyny i skutki, pokazują dzieciom chronologię wydarzeń, przewidują wydarzenia.

5. Uwzględnienie indywidualnych specjalnych potrzeb dzieci

Opiekunowie poznają doświadczenia, potrzeby i możliwości wszystkich dzieci i na ich podstawie dostosowują oddziaływania wspierające rozwój. Jest to szczególnie ważne dla dzieci ze specjalnymi potrzebami.

V. Harmonogram dnia

Harmonogram obejmuje stałe i zmienne elementy dnia. Harmonogram uwzględnia aktywności wszystkich dzieci, jest przewidywalny, codzienne rytuały dają dzieciom poczucie bezpieczeństwa. Harmonogram dnia dostępny jest dla rodziców. Czynności higieniczne odbywają się w zgodzie z potrzebami dziecka. Dzieciom przypomina się o możliwości skorzystania z toalety. Każdego dnia w harmonogramie dla całej grupy jest przewidziany czas na odpoczynek.

W grupie najmłodszej czas odpoczynku zaplanowany jest zgodnie z potrzebami dzieci, zwykle wcześniej niż w grupach starszych. W grupie zróżnicowanej wiekowo zorganizowany czas na odpoczynek i sen uwzględnia rytm młodszych i starszych dzieci. Poza odpoczynkiem organizowanym zgodnie z harmonogramem dzieci mają możliwość odpoczynku w ciągu dnia zawsze, kiedy tego potrzebują z zachowaniem możliwości wyboru sposobu odpoczynku.

Harmonogram dnia uwzględnia regularne wychodzenie z dziećmi na zewnątrz, na świeże powietrze. Zaplanowane jest co najmniej jedno wyjście na zewnątrz każdego dnia niezależnie od pory roku, a w miesiącach letnich wydłużenie czasu pobytu na dworze, z uwzględnieniem przerw podczas największego upału. Rezygnacja z wyjścia na dwór ma miejsce jedynie w ekstremalnych warunkach (np. burza, ulewa, ekstremalna temperatura, zła jakość powietrza).

GODZINA	RODZAJ ZAJĘĆ
06:00 – 7:45	zabawy i zajęcia swobodne
07:45 – 8:00	przygotowanie do śniadania
08:00 – 9:00	śniadanie, czynności higieniczne po śniadaniu
09:00 – 9:30	zabawy ukierunkowane, zajęcia tematyczne, spacer i zabawy w ogrodzie
09:30 – 9:45	II śniadanie
09:45 – 11.15	zabawy ukierunkowane, zajęcia tematyczne, spacer i zabawy w ogrodzie
11:15 – 11:30	przygotowanie do obiadu, czynności higieniczne
11:30 – 12:00	obiad – II danie
12:00 – 12:15	zabiegi higieniczne po posiłku, przygotowanie do snu
12:15 – 13:45	odpoczynek
13:45 – 14:00	zabiegi higieniczne po odpoczynku
14:00 – 14:30	obiad - zupa
14:30 – 17:00	zabawy i zajęcia swobodne
15:15 – 15:35	podwieczorek

VI. Planowane aktywności

Najważniejszą aktywnością małych dzieci jest zabawa w trakcie, której maluchy nawiązują i rozwijają relacje z innymi dziećmi i opiekunkami, zdobywają doświadczenia, nowe umiejętności i poznają świat.

Propozycje zabaw edukacyjnych łączą w sobie elementy umożliwiające wszechstronny rozwój: radość, robienie rzeczy razem i rozwijanie osobistych umiejętności. Gdy dzieci zdobywają więcej doświadczeń, zabawa ewoluuje i przybiera coraz bardziej złożone formy. Interakcje między personelem a dziećmi, a także między dziećmi stanowią podstawę rozwoju myślenia, języka i rozwijania umiejętności zabawy. Poprzez zabawę dzieci dokonują obserwacji, eksperymentują i uczą się zasad panujących w społeczności. Podczas zabawy w grupie dzieci uczą się regulować swoje emocje, a także brać pod uwagę punkt widzenia innych. Dzięki zabawie dzieci modelują i testują swoje pomysły, mogą przetwarzać doświadczenia, które uważają za trudne. Zabawa pozwala im bezpiecznie eksperymentować, próbować i ponosić porażki. Zabawa zwiększa poczucie wspólnoty i wzmacnia pozytywną atmosferę emocjonalną. W żłobku realizowane są następujące rodzaje zabaw:

1. Zabawy ruchowe, które rozwijają i doskonalą umiejętności poruszania się i zmysł równowagi, ćwiczą zwinność oraz wzmacniają stabilność;
2. Zabawy materiałami i masami plastycznymi dają dziecku możliwość eksperymentowania i rozwijają kreatywność, a także pozwalają na pozostawienie widzialnego śladu swojej działalności;
3. Zabawy muzyczne – małe dzieci lubią słuchać dźwięków oraz doświadczają wielkiej przyjemności produkując własne tony i dźwięki;
4. Zabawy manipulacyjne i konstrukcyjne, podczas których dzieci m.in. trenują precyzję chwytu i osiągają coraz większą sprawność manualną, rozwijają wyobraźnię przestrzenną, trenują cierpliwość i koncentrację uwagi;
5. Zabawy naśladowcze, dzięki którym w sposób naturalny uczą się aktywności i zaangażowania w prace domowe oraz troszczenia się o innych. Podczas tych zabaw maluchy uczą się także nawiązywania kontaktów z innymi dziećmi i rozwijają umiejętności społeczne;
6. Czytanie i opowiadanie sprzyjają nabywaniu wiedzy o świecie, rozwija wiele umiejętności poznawczych i językowych dzieci oraz daje możliwość wyciszenia i relaksu;

7. Zabawy dydaktyczne – wzbogacają słownik dziecka, ćwiczą logiczne myślenie, utrwalają i porządkują wiadomości dziecka o otaczającym świecie.

W Poznańskim Zespole Żłobków, w tym w Żłobku Królowna Śnieżka aktywności organizowane są w oparciu o edukacyjny harmonogram dnia stanowiący załącznik nr 1 do Planu opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjnego.

VII. Wspieranie u dzieci poczucia przynależności i uważności na inne osoby.

1. Wskazówki metodyczne dla personelu, sprzyjające rozwojowi u dzieci poczucia przynależności do grupy oraz zainteresowania innymi, przez organizowanie otoczenia tak, aby dzieci miały możliwość nawiązywania kontaktów z innymi osobami.

1) Organizacja przestrzeni

Personel aranżuje przestrzeń w taki sposób, aby dzieci mogły obserwować działania innych i uczyć się poprzez interakcje:

- a) podział sali na kilka stref wyposażonych w zróżnicowane zabawki i materiały, umożliwiających podejmowanie różnorodnych działań dostosowanych do wieku i potrzeb rozwojowych dzieci,
- b) zorganizowanie przestrzeni w sposób umożliwiający jej elastyczne przekształcanie zgodnie z aktualnymi zainteresowaniami dzieci (np. niskie regały lub duże klocki służące do wydzielenia stref aktywności).

2) Relacje i styl komunikacji

Personel stwarza sytuacje, w których dzieci mają możliwość budowania poczucia przynależności do grupy. W tym celu stosuje m.in.:

- a) codzienne rytuały przywitania i pożegnania,
- b) wspólnie realizowany harmonogram dnia, obejmujący powtarzające się zabawy integracyjne,
- c) aranżowanie zabaw w małych, kilkuosobowych grupach,
- d) włączanie dzieci w dekorowanie sali,
- e) stwarzanie okazji do naśladowania rówieśników i uczestnictwa w zabawach równoległych,
- f) modelowanie interakcji społecznych podczas zabaw, w których uczestniczy,

- g) uważne reagowanie na sygnały zainteresowania innymi dziećmi i wspieranie w nawiązywaniu relacji,
- h) wykorzystywanie wiedzy o zainteresowaniach i temperamencie dzieci w celu angażowania ich we wspólne aktywności.

2. Aktywności wspierające rozwój autonomii poprzez:

- Umożliwienie dzieciom podejmowania decyzji w sprawach ich dotyczących

- Zwiększanie samodzielności dzieci

- 1) Tworzenia przestrzeni sprzyjającej samodzielnej zabawie.
Dostosowanie otoczenia tak, aby dzieci mogły podejmować inicjatywy i bawić się bez ciągłej ingerencji dorosłych.
- 2) Dawania dzieciom możliwości przyjmowania różnych ról.
Wspieranie eksploracji tożsamości i rozwijania umiejętności społecznych poprzez zabawę tematyczną i role społeczne. Umożliwienie dzieciom podejmowanie różnych ról (np. wyznaczanie w najstarszej grupie dyżurnego pomagającego w rozdawaniu sztuczków).
- 3) Pozwolenie dziecku na samodzielne wykonanie danej czynności.
Zapewnienie czasu i przestrzeni, by dzieci mogły działać we własnym tempie, bez pośpiechu i wyręczania.
- 4) Tworzenia okazji dla dzieci, by mogły pomagać innym dzieciom.
Zachęcanie dzieci do współpracy, dzielenia się wiedzą i wspierania rówieśników w codziennych sytuacjach.
- 5) Wspierania dzieci w samodzielnym rozwiązywaniu konfliktów między sobą.
Umożliwianie dzieciom wyrażania swoich emocji i szukania rozwiązań w sporach z rówieśnikami.
- 6) Udzielania dzieciom wsparcia w rozwiązywaniu konfliktów, gdy nie są w stanie samodzielnie znaleźć rozwiązania.
Obecność dorosłego jako mediatora tylko wtedy, gdy sytuacja tego wymaga – z poszanowaniem sprawczości dziecka.

- 7) Uznawania prawa dzieci do samodzielnego podejmowania decyzji w zakresie dzielenia się zabawkami oraz okazywanie szacunku dla ich wyborów.

Uznawanie, że dzielenie się to proces rozwojowy i że dziecko ma prawo do swojej własności i granic.

- 8) Szacunek dla decyzji dziecka dotyczącej zabawy z innymi. Dziecko ma prawo zdecydować, czy chce bawić się samodzielnie czy w grupie – jego wybór powinien być respektowany.

3. Zadania personelu wspierające współpracę i komunikację dzieci w grupie.

- 1) Dawanie dzieciom wskazówek, jak ze sobą współpracować np. najpierw on, potem ty;
- 2) Dawanie dzieciom możliwości decydowania, z kim chcą się bawić, samemu pozostając w pobliżu;
- 3) Dawanie wskazówek, jak dziecko może się zachować w konkretnej sytuacji, a nie czego ma nie robić (koncentracja na komunikatach korygujących pozytywnych);
- 4) Wprowadzanie zasad funkcjonowania dzieci w grupie i wyjaśnianie dzieciom ich znaczenia;
- 5) Organizowanie zabaw zarówno w parach, małych grupach, jak i całej grupie reagowanie na sygnały emocjonalne;
- 6) Czytanie literatury dziecięcej, prezentującej postawy społecznych sprzyjające współpracy Wspieranie dzieci mniej aktywnych społecznie – personel obserwuje i delikatnie zachęca je do uczestnictwa, nie wywierając presji. Budowanie relacji opiera się na dobrowolności i bezpieczeństwie emocjonalnym.

Zadania i zasady, dotyczące komunikacji z dziećmi zawarte zostały również w pkt. I Kodeksu Opiekuna wdrożonym w Poznańskim Zespole Żłobków.

4. Celebrowanie świąt i innych ważnych wydarzeń

Celebrowanie wydarzeń i świąt w żłobku buduje samoświadomość dzieci jako ważnej jednostki w społeczeństwie. Celebrowanie powinno dotyczyć spraw bliskich najmłodszym dzieciom takich jak np.:

- 1) Urodziny - wprowadzenie prostego rytuału świętowania w grupie urodzin, taki sam dla każdego dziecka;
- 2) Dzień Dziecka – wspólne zabawy, konkursy, bańki mydlane, piknik;

- 3) Dzień Babci i Dziadka, Dzień Rodziców - Dzień Mamy i Taty – spotkania, warsztaty, występy, przygotowanie niespodzianki;
- 4) Bal karnawałowy – przebrania, tańce, zabawy muzyczne;
- 5) Święta Bożego Narodzenia, Święta Wielkanocy z uwzględnieniem różnic kulturowych czy religijnych (personel uzgadnia celebrowanie świąt o znaczeniu kulturowym czy religijnym z rodzicami). Dziecko ma prawo zrezygnować ze świętowania lub z fragmentu rytuału, a personel respektuje prawo dziecka do odmowy lub rezygnacji ze świętowania lub z fragmentu rytuału (np. przytulenia przez inne dzieci). Wspólne świętowanie wzmacnia poczucie wspólnoty, daje radość i buduje pozytywne wspomnienia z pierwszych lat.

VIII. Zapewnienie dzieciom warunków do poznawania i doświadczania otaczającego świata.

1. Wskazówki metodyczne dla personelu sprzyjające poznawaniu i doświadczaniu otaczającego świata przez dzieci:
  - 1) Zapewnienie dzieciom możliwości działania zarówno indywidualnie, jak i w małych grupkach czy w całej grupie;
  - 2) Umożliwianie dzieciom zabawy w kąciakach tematycznych uzupełnianych regularnie nowymi materiałami, zabawkami, przedmiotami, modyfikowanymi zgodnie ze zmieniającymi się zainteresowaniami dzieci i ich aktualnymi potrzebami;
  - 3) Rozwijanie zainteresowań dzieci przez dzielenie się pomysłami i pokazywanie nowych zastosowań istniejących materiałów, zabawek i pomocy edukacyjnych;
  - 4) Dostosowanie czasu trwania zabaw do możliwości dzieci (zabawy trwają tak długo, jak długo dzieci są nimi zainteresowane);
  - 5) Dostosowanie tematyki inicjowanych przez personel zabaw do aktualnych zainteresowań dzieci (dziecko decyduje czym i w jaki sposób oraz jak długo będzie się bawić);
  - 6) Dostosowanie tematyki zorganizowanych zabaw do aktualnych zainteresowań dzieci;
  - 7) Stwarzanie możliwości dzieciom, żeby mogły brać udział w zajęciach zorganizowanych, ale nie naleganie na ich udział;
  - 8) Inspirowanie dzieci do poszerzania swojej wiedzy i umiejętności;
  - 9) Stwarzanie dzieciom możliwości mierzenia się z trudnościami/nowościami w relacjach z przedmiotami/innymi dziećmi;

- 10) Stwarzanie dzieciom warunków i dawanie im czasu na eksperymentowanie oraz uczenie się na błędach;
- 11) Zapewnianie dzieciom dostępu do materiałów wzbudzających ich ciekawość, do przedmiotów codziennego użytku oraz materiałów pochodzących z natury;
- 12) Umożliwianie dzieciom eksplorowania najbliższego otoczenia placówki i obserwowania zmian zachodzących w przyrodzie.

2. Wskazówki metodyczne dla personelu w zakresie aktywności wspierających u dzieci:

1) Myślenie przyczynowo-skutkowe:

- a) opisywanie tego, co dziecko robi, co się dzieje z badanymi przez nie przedmiotami, materiałami;
- b) uruchamianie umiejętności skupienia na działaniu i przewidywania jego skutków (np.: „pchnąłeś piłkę, teraz turla się po podłodze, ciekawe, gdzie się zatrzyma”);
- c) wykorzystywanie czynności dnia codziennego (takich jak: ubieranie, jedzenie, higiena) lub tworzenie sytuacji edukacyjnych, w których dziecko może:
  - manipulować przedmiotami, materiałami (np. wkładanie klocków do pudełka, przesypywanie piasku, nalewanie wody, naciskanie przycisków),
  - podejmować czynności odwracalne (wyjmowanie i wkładanie, pakowanie, przenoszenie) i nieodwracalne (darcie, zgniatanie, zabawy lodem),
  - robić doświadczenia,
  - próbować nowych rozwiązań i sprawdzać ich skuteczność.

2) Umiejętność obserwacji i doświadczanie świata:

- a) obserwowanie razem z dzieckiem lub dziećmi zjawisk, które przyciągają ich uwagę, i komentowanie;
- b) okazywanie zaciekawienia i swojego zaangażowania w badanie, modelowanie postawy ciekawości, dociekliwości, zaangażowania w swoje działanie;
- c) pomaganie w rozumieniu tego, co dzieci robią i obserwują, przez opisywanie i wyjaśnianie;
- d) umożliwianie zabawy przedmiotami wydającymi różne dźwięki;
- e) umożliwianie zabawy w odkrywanie i znajdowanie;
- f) zachęcanie do eksplorowania natury i terenu na zewnątrz budynku, stwarzanie możliwości swobodnej zabawy oraz opisywanie tego, co dzieci robią.

3) Używanie określeń dla cech przedmiotów:

- a) określanie i nazywanie cech przedmiotów używanych przez dzieci (dotyczących np. koloru, kształtu, faktury);
- b) określanie relacji między przedmiotami (np.: dużo–mało; blisko–daleko, ciepłe–zimne) w sytuacjach codziennych, swobodnej zabawy i zajęciach kierowanych;
- c) określanie i porównywanie przedmiotów w otoczeniu: duży–mały, większy–mniejszy
- d) zachęcanie do sortowania przedmiotów według cech, np. koloru lub wielkości;
- 4) Używanie określeń przestrzennych:
  - a) używanie w codziennych kontaktach z dziećmi takich słów, jak: góra, dół, przód, tył, lewo, prawo, nad, pod, obok, wewnątrz, zewnątrz, przed, za, obok, między, wyżej, niżej, w górze, na dole, daleko, blisko, wysoko, nisko;
  - b) opisywanie swoich czynności i aktywności dzieci i umiejscawianie tych działań w przestrzeni;
  - c) zachęcanie do budowania wież i konstrukcji, nazywanie położenia elementów;
  - d) używanie poleceń związanych z przestrzenią w czasie zabaw ruchowych np. „stań za mną”, „wejdź do domku”.

IX. Tworzenie dzieciom środowiska sprzyjającego mówieniu, słuchaniu i porozumiewaniu się.

1. Wskazówki metodyczne dla personelu wspierające u dzieci rozwój gotowości i umiejętności porozumiewania się z uwzględnieniem:
  - 1) Mówienia do dzieci:
    - a) komunikowanie się w sposób zrozumiały dla dziecka (dostosowywanie złożoności własnych wypowiedzi do poziomu komunikacji dziecka);
    - b) inicjowanie kontaktu werbalnego i niewerbalnego;
    - c) obserwowanie i odpowiadanie na werbalne i niewerbalne komunikaty płynące od dzieci;
    - d) używanie pytań otwartych i rozszerzających lub inicjujących rozmowę w sposób budzący zainteresowanie albo działanie dziecka;
    - e) czekanie na odpowiedź dziecka (werbalną lub niewerbalną), zanim przejdzie się do następnych pytań lub komentarzy;

- f) stosowanie różnorodnych form wypowiedzi (pytania, zdania twierdzące, wykrzyknikowe itd.);
- g) towarzyszenie dzieciom w zabawach i częste komentowanie;
- h) dopytywanie dzieci o ich potrzeby w czasie codziennych czynności, takich jak toaleta czy jedzenie;
- i) kierowanie wzroku i postawy ciała w kierunku dziecka, które coś mówi;
- j) zadawanie pytań rozszerzających i komentowanie w sposób zachęcający do dalszej wypowiedzi;
- k) wyraźne artykułowanie, modelowanie głosu w celu utrzymania uwagi dziecka; opowiadanie krótkich historii i bajek;
- l) wyjaśnianie zjawisk i sytuacji w sposób zrozumiały;

2) Aktywnego słuchanie dzieci:

- a) uważne obserwowanie i odpowiadanie na komunikaty werbalne i niewerbalne dzieci;
- b) dawanie dziecku czasu na wypowiedź;
- c) zadawanie pytań otwartych, zachęcających do wyrażania myśli i uczuć;
- d) rozwijanie rozmowy i podtrzymywanie tematu, by utrzymać uwagę dziecka;
- e) angażowanie dziecka w dialog oparty na wspólnych i indywidualnych doświadczeniach;
- f) modelowanie postawy słuchacza (kontakt wzrokowy, gesty, mimika, reakcje, wyrażanie akceptacji);

3) Wzbogacania słownictwa dzieci:

- a) wprowadzanie nowych słów poprzez opisywanie przedmiotów, działań, emocji i zjawisk;
- b) używanie bogatego słownictwa z różnych kategorii (np. przedmioty, czynności, uczucia, funkcje);
- c) organizowanie wspólnego czytania książek i oglądania ilustracji;
- d) zachęcanie do aktywności podczas czytania (przewracanie kartek, odpowiadanie na pytania, powtarzanie fragmentów, rymów);
- e) objaśnianie znaczenia nowych słów z wykorzystaniem gestów, mimiki i rekwizytów;
- f) opisywanie ilustracji i rozmowy o treści książek;

- g) rozwijanie interakcji dotyczących wspólnego doświadczenia lub zdarzeń z życia dziecka
- h) nazywanie, opisywanie tego, co robi dziecko, z użyciem nowych słów;
- i) rozwijanie języka i słownictwa dzieci za pomocą określeń opisujących dane zjawisko, sytuację czy przedmiot i łączenia ich ze słowami, które dziecko zna;
- j) wypowiadanie się pełnymi zdaniami;
- k) mówienie w pierwszej osobie.

2. Aktywności obejmujące:

1) Rozmowy z dziećmi:

- a) utrzymywanie konwersacji z dzieckiem przez wymianę: słuchanie–mówienie–słuchanie;
- b) wykorzystywanie każdej sytuacji w ciągu dnia do prowadzenia rozmów z dziećmi;
- c) angażowanie dziecka w słowną interakcję opartą zarówno na wspólnie dzielonym doświadczeniu, jak i osobistych doświadczeniach dziecka;
- d) komentowanie bieżących sytuacji (np. ubieranie się, sprzątanie zabawek, nakrywanie do stołu);
- e) rozmowy tematyczne związane z porą roku, świętami czy wydarzeniami w grupie;
- f) burza mózgów – dzieci wymyślają rozwiązania do zadania/zabawy (np. „co możemy zbudować z klocków?”);
- g) rozmawianie z pacynkami;
- h) rozmowy z dziećmi na temat tego, co jest aktualnie przedmiotem ich uwagi.

2) komunikowanie się dzieci ze sobą oraz personelem:

- a) stwarzanie sytuacji, w których dzieci mogą bawić się ze sobą i rozmawiać o tym, co robią;
- b) wspieranie komunikowania się dzieci ze sobą i z personelem (np. poprzez zabawy w telefon, w przyjęcie, w dom);
- c) rozmawianie z dziećmi na temat tego, co jest aktualnie przedmiotem ich uwagi;
- d) dawanie wskazówek dzieciom ułatwiających komunikację;
- e) wspólne ustalanie zasad zabawy („jak się bawimy, żeby było bezpiecznie?”);
- f) rozwiązywanie konfliktów poprzez zachętę do wyrażania emocji i potrzeb słowami („powiedz, co ci się nie spodobało”);

- g) towarzyszenie dzieciom, kiedy coś ustalają między sobą;
  - h) towarzyszenie dzieciom w zabawach i częste komentowanie tego co one robią;
  - i) dopytywanie dzieci o ich potrzeby w czasie codziennych czynności, takich jak toaleta czy jedzenie;
- 3) Aktywny udział dzieci we wspólnym czytaniu, słuchaniu tekstów, utworów, książek:
- a) wprowadzenie i kultywowanie zwyczaju codziennego czytania o określonej porze, codziennych zabaw ze śpiewem;
  - b) wykorzystywanie rymowanek, piosenek do rozpoczynania, trwania i kończenia jakiejś czynności (np. piosenka na powitanie);
  - c) opowiadanie dzieciom książek z obrazkami i dbanie o to, żeby dzieci mogły aktywnie w tym uczestniczyć, dotykając ich, komentując treść;
  - d) zadawanie pytań podczas czytania („co myślisz, że się wydarzy?”, „która postać najbardziej ci się podoba?”);
  - e) wspólne recytowanie rymowanek i wierszyków z gestami;
  - f) inscenizacje i zabawy na podstawie znanych bajek i wierszy;
  - g) korzystanie z pacynek i maskotek jako „bohaterów” opowieści;
  - h) samodzielne oglądanie książek przez dzieci w kąciку czytelnicy;
  - i) opowiadanie książek z obrazkami (np. pokaż, gdzie jest...).

X. Kształtowanie otoczenia umożliwiającego rozwój sprawności fizycznej dzieci oraz angażowanie zmysłów.

1. Wskazówki metodyczne dla personelu, które wspierają rozwój fizyczny dzieci uwzględniające:

- 1) Rozwój sprawności dzieci w zakresie małej motoryki:
  - a) zapewnienie dostępności materiałów i przedmiotów umożliwiających dzieciom rozwijanie sprawności motoryki małej;
  - b) zapewnienie różnorodnych materiałów i narzędzi oraz ich dostosowanie (plastelina, nożyczki, kredki, klamerki);
  - c) stwarzanie sytuacji, w których dzieci mogą ćwiczyć sprawność rąk i palców, w tym np.: zgniatać, rolować, rozpląszczać miękkie masy, trzymać małe przedmioty, doskonaląc chwyt, drzeć papier;

- d) umożliwianie dzieciom zamykania, otwierania, zakręcania i odkręcania pojemników, wkładania i wyjmowania małych przedmiotów;
- e) aranżowanie ćwiczeń rozwijających koordynację ręka-oko (np. nawlekanie koralików na sznurek)
- f) dostosowanie trudności zadań do indywidualnych możliwości dzieci;

2) Rozwój percepcji zmysłowej dzieci:

- a) umożliwianie dzieciom codziennego kontaktu z materiałami angażującymi zmysły: czucie, smak, zapach, wzrok, słuch, poczucie ułożenia ciała i równowagę;
- b) zapewnienie dostępu do wody, piasku, ciastoliny, naturalnych materiałów o różnorodnej fakturze i zapachu, materiałów dźwiękowych;
- c) dbanie o to, aby natężenie dźwięków lub bodźców wzrokowych nie przytłaczało dzieci;
- d) zapewnianie w ciągu dnia różnorodnych aktywności sensorycznych, dostosowanych do potrzeb dzieci i ich możliwości (planowanie doświadczeń sensorycznych gwarantuje dzieciom czas na zaangażowanie się i zabawę z innymi dziećmi);
- e) stwarzanie niemowlakom możliwości samodzielnego badania różnorodnych obiektów i swojego ciała – własnych rąk i nóg oraz twarzy;
- f) aranżowanie zabaw sensorycznych wspierających integrację zmysłów;

3) Rozwój sprawności dzieci w zakresie dużej motoryki:

- a) organizowanie sali oraz przestrzeni na zewnątrz w taki sposób, żeby dzieci miały wiele okazji do ćwiczenia umiejętności ruchowych;
- b) wspieranie niemowlaków w nauce kontrolowania ruchów ciała i nauce stania, chodzenia na czworakach i chodzenia w pionie;
- c) umożliwianie niemowlakom eksplorowania przestrzeni przez przenoszenie ich w różne miejsca, w których czekają nowe wyzwania, np. dążenie do interesujących przedmiotów;
- d) bawienie się z dziećmi w zabawy ruchowe, podążanie za tym, co robią dzieci (np. turlanie się, chodzenie na czworakach);
- e) stwarzanie dzieciom warunków do podejmowania nowych wyzwań związanych z przemieszczaniem się i uczeniem nowych umiejętności motorycznych;

- f) umożliwianie dzieciom wielokrotnego powtarzania i ćwiczenia konkretnych umiejętności ruchowych tak długo, jak długo są tym zainteresowane;
- g) dostarczanie dzieciom okazji do ćwiczenia siły i sprawności ruchowej;
- h) organizowanie zabaw rozwijających koordynację, równowagę, siłę i wytrzymałość;
- i) wykorzystywanie sytuacji codziennych do ćwiczenia koordynacji wzrokowo-ruchowej, np. podczas jedzenia, ubierania się i innych czynności.

2. Aktywności wspierające rozwój sprawności fizycznej dzieci i angażowanie zmysłów:

1) Zabawy angażujące zmysły:

- a) ścieżki sensoryczne – chodzenie boso po trawie, piasku;
- b) zabawy wodą, błotem, piaskiem;
- c) malowanie rękami;
- d) słuchanie, wytwarzanie i wydawanie dźwięków;
- e) wąchanie naturalnych zapachów (warzyw, owoców, ziół, kwiatów);
- f) testowanie smaków;
- g) oglądanie kolorowych obrazków, praca z książkami kontrastowymi, wykorzystanie świateł sensorycznych;
- h) zabawy w zgadywanie z wykorzystaniem materiałów o różnych fakturach: filc, ryż, piasek, piórka;

2) Zabawy wspierające rozwój motoryki małej:

- a) zabawa klockami;
- b) wkładanie i wyjmowanie elementów z pojemników;
- c) przekładanie guzików lub klocków przez otwory (np. sortery);
- d) wlewanie, przelewanie i wylewanie wody;
- e) przesypywanie kaszy za pomocą różnych narzędzi;
- f) zabawy papierem: chwytanie, darcie, składanie;
- g) malowanie farbami (palcami, pędzlami, stemplami);
- h) rysowanie palcem po piasku, kaszy;
- i) zabawa masami sensorycznymi (ciastoliną, plasteliną), lepienie, wałkowanie, krojenie, rwanie, łączenie;

- j) przyczepianie, odczepianie, zapinanie, odpinanie;
- k) naklejanie i odklejanie naklejek, taśmy;
- l) włączanie przycisków;

3) Ćwiczenia koordynacji wzrokowo-ruchowej i równowagi:

- a) wspinanie się z wykorzystaniem niektórych elementów wyposażenia;
- b) chodzenie po śladzie;
- c) samodzielne jedzenie;
- d) malowanie;
- e) mycie rąk;
- f) ubieranie się (wkładanie i zdejmowanie prostych elementów garderoby);
- g) zbieranie zabawek do pudeł;
- h) zabawy piłką: rzucanie, łapanie, turlanie;
- i) przekładanie klocków z pojemnika do pojemnika;
- j) dopasowywanie kształtów do odpowiednich otworów (układanki, sortery);
- k) chodzenie po linii narysowanej na podłodze;
- l) przechodzenie przez tunele, miękkie przeszkody;
- m) kołysanie się na piłce gimnastycznej lub w hamaku;

4) Zabawy wspierające czucie głębokie oraz kształtujące schemat własnego ciała:

- a) turlanie się;
- b) huśtanie się;
- c) przeciskanie się przez tunel;
- d) otulanie się kocem;
- e) masowanie;
- f) naśladowanie ruchu;
- g) oglądanie się w lustrze;
- h) zabawy „paluszkowe”;
- i) przeciąganie sznurka z obciążeniem;
- j) noszenie wiader z piaskiem lub wodą;
- a) przepychanie dużych piłek lub miękkich puf;
- b) pokazywanie i nazywanie części ciała;

- c) układanie puzzli z sylwetką;
  - d) tańce z naśladowaniem ruchów (np. podnoszenie rąk, tupanie);
- 5) Aktywności w zakresie dużej motoryki ze szczególnym uwzględnieniem zabaw na świeżym powietrzu:
- a) zabawy w torze przeszkód;
  - b) swobodne zabawy na zewnątrz na nierównej powierzchni;
  - c) bieganie;
  - d) wspinanie się;
  - e) skakanie;
  - f) przechodzenie przez przeszkody;
  - g) popychanie i ciągnięcie przedmiotów i zabawek;
  - h) kopanie w piaskownicy;
  - i) przeskakiwanie przez linę, patyk;
  - j) turlanie, rzucanie i kopni piłek o różnej wielkości;
  - k) skakanie po kałużach, bieganie w wietrzny dzień z kolorowymi wstążkami lub balonami;
  - l) zabawy z chustą animacyjną.

XI. Zapewnienie dzieciom warunków do twórczej ekspresji i kontaktu z różnymi wytworami kultury i sztuki.

1. Wskazówki metodyczne dla personelu oraz niezbędne warunki umożliwiające dzieciom:

- Działania twórcze

- Dostęp do wytworów kultury

- 1) Zapewnienie dostępu do materiałów umożliwiających dzieciom kreatywne działanie;
- 2) Stworzenie bezpiecznej atmosfery, bez oceniania, zapewnienie swobody działania oraz czasu potrzebnego na angażowanie się dzieci we własnym tempie i zakresie;
- 3) Docenienie procesu twórczego, a nie jakości efektu;
- 4) Wspieranie i nadawanie wartości samemu działaniu tworzenia;
- 5) Nazywanie tego, co dzieci robią, bez poprawiania ich i oceniania;
- 6) Zapewnienie dzieciom czasu i miejsca na działania kreatywne w ciągu całego dnia;

- 7) Stwarzanie dzieciom okazji do ekspresji twórczej, m.in. w formie tańca, śpiewu, manipulacji materiałami plastycznymi, wydawania dźwięków;
  - 8) Aranżowanie działań artystycznych nawet dla małej grupki dzieci lub pojedynczego dziecka, bez konieczności angażowania całej grupy w to samo działanie;
  - 9) Dostarczanie dzieciom okazji obcowania ze sztuką (rzeźbą, malarstwem, rysunkami) o wysokiej jakości artystycznej;
  - 10) Zapewnianie dzieciom kontaktu z muzyką wysokiej jakości, zarówno jeśli chodzi o jakość odtwarzania, jak i repertuar;
  - 11) Zapewnianie dzieciom dostępu do książek z szatą graficzną wysokiej jakości oraz do albumów ze zdjęciami;
  - 12) Organizowanie dzieciom rysowania i malowania na poziomych i pionowych dużych płaszczyznach na wysokości ich wzroku;
  - 13) Organizowanie warunków do aktywności twórczej na zewnątrz budynku – w naturze;
- Dzieci w wieku do 3 lat nie mogą mieć kontaktu z żadnymi ekranami.

2. Działania personelu zachęcające dzieci do:

- 1) Wyrażanie twórczej ekspresji w różnych formach:
  - a) sfera muzyczna: śpiewanie, granie, wytwarzanie dźwięków, w tym z wykorzystywaniem głosu i dźwięków generowanych przez przedmioty, zjawiska, ciało, powtarzanie, modyfikowanie i tworzenie melodii, słuchanie dźwięków naturalnych i wytworzonych, słuchanie muzyki, piosenek;
  - b) sfera plastyczna: malowanie, barwienie, rysowanie, stemplowanie, cięcie, darcie, naklejanie, komponowanie obrazów na dużych i małych przestrzeniach, komponowanie w przestrzeni trójwymiarowej, układanie, dekorowanie z wykorzystaniem różnorodnych materiałów;
  - c) sfera ruchowa: ruch swobodny i spontaniczny, taniec swobodny, naśladowanie ruchów, tworzenie ruchów z wykorzystaniem swojego ciała i z rekwizytów, taniec do muzyki;
  - d) sfera słowna: spontaniczne i swobodne zabawy własnym głosem – tworzenie własnych słów, wydawanie dźwięków naśladowczych, zmiana głosu, tworzenie rymów, mówienie wierszyków, zmienianie słów w znanych dziecku wierszykach;

e) łączenie różnych rodzajów ekspresji: ruch swobodny do muzyki z wokalizą dziecka oraz jednoczesnym malowaniem wodą czy farbą;

2) Wyrażania twórczej ekspresji poprzez umożliwienie dzieciom wykorzystywania różnorodnych materiałów:

Kadra opiekuńczo-edukacyjna umożliwia dzieciom wyrażanie twórczej ekspresji przez zachęcanie ich do wykorzystywania różnorodnych materiałów, takich jak woda, piasek, błoto, trawa, liście, kamienie, zioła, warzywa, owoce, instrumenty, przedmioty wydające dźwięki, ubrania, materiały tekstylne, papier, przedmioty codziennego użytku.

3) Poznawania różnych wytworów kultury poprzez:

- a) organizację teatryków w wykonaniu opiekunów lub zaproszonych artystów;
- b) słuchanie muzyki na żywo (np. gry na instrumencie);
- c) słuchanie muzyki klasycznej;
- d) kontakt z książkami o wysokich walorach artystycznych (graficznie i językowo).

XII. Zakończenie

Personel pracuje z dziećmi realizując plan opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjny. Plan opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjny jest rokrocznie analizowany i dostosowywany do możliwości żłobka oraz potrzeb dzieci aktualnie uczęszczających.

załącznik nr 1 Edukacyjny harmonogram dnia

Poranek	Poranne powitanie - rytuały i zabawy w grupie. Zabawy integrujące grupę, zabawy i gry, zabawy konstrukcyjne, tematyczne, gimnastyka poranna, inne. To czas na zabawę dowolną, podejmowanie indywidualnych działań z dzieckiem i pracy w małych grupach. To dobry moment na zabawę integracyjną lub ruchową.
Zajęcia edukacyjne według planu tygodniowego	Zabawy sensoryczne, czytadła, zajęcia rytmiczno-umykalniające, zabawy ruchowe, zabawy manipulacyjne i konstrukcyjne, zabawy naśladowcze, zajęcia kulinarne, inne. Po śniadaniu odbywają się główne zajęcia opiekuńczo-edukacyjne. W trakcie ich trwania: gimnastykujemy się, eksperymentujemy, poszukujemy informacji, tworzymy prace plastyczne, uczymy się piosenek, tańczymy itp.
Spacery i zajęcia na świeżym powietrzu	Zajęcia i zabawy, spacery i wycieczki, obserwacje przyrody. Gry zespołowe oraz ćwiczenia kształtujące postawę dziecka. Zajęcia i zabawy podejmowane z inicjatywy dziecka. Imprezy okolicznościowe, inne.
Zajęcia edukacyjne i zabawy swobodne	Zabawy dowolne wg zainteresowań dzieci oraz organizowane przez opiekuna dziecięcego. Odpoczynek przy muzyce relaksacyjnej. Czytanie książek-czytadła, inne. To czas na swobodną zabawę dzieci, jak również na wspólne śpiewanie, czytanie, tworzenie prac z chętnymi dziećmi, czy ponowne wyjście na świeże powietrze. Podczas zabawy z dziećmi wykonujemy działania utrwalające wiedzę z porannych zajęć itp.

Wytyczne do przygotowania tygodniowego planu pracy z dziećmi:

1. Tygodniowy plan pracy obejmuje prowadzenie zajęć opiekuńczo- edukacyjnych skierowanych do dzieci uczęszczających do żłobka.
2. Plan tworzony jest na cały miesiąc z podziałem na poszczególne tygodnie przez opiekuna w terminie do 15 dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc, na który został przygotowany plan.
3. Planowanie zajęć z elementami zabawy przebiega w oparciu o dobór odpowiednich treści zaplanowanych na dany dzień tygodnia, konkretyzację zadań, ciągłość i systematyczność pracy oraz wspólne działania zespołu opiekuńczo-edukacyjnego.
4. Plan pracy odznacza się następującymi cechami:
  - a. wykonalnością - plan powinien odnosić się do rzeczywistych potrzeb dzieci, warunków i możliwości placówki,
  - b. wewnętrzną zgodnością - poszczególne treści planu powinny tworzyć harmonijną całość,
  - c. elastycznością i otwartością - plan powinien pozwalać na łatwość dostosowania do zmieniającej się sytuacji w grupie.
5. Plan zawiera wiodące treści, wokół których koncentrują się działania opiekuna dziecięcego i dzieci w danym tygodniu. Określenie tematyki tygodniowej uzależnione jest od pór roku i zmian zachodzących w przyrodzie oraz związanych z tym zmian w zachowaniu ludzi i zwierząt, a także od świąt, tradycji i wydarzeń.
6. Proces przygotowania planu tygodniowego obejmuje następujące elementy:
  - a. uświadomienie i sprecyzowanie celów ogólnych i szczegółowych,
  - b. ustalenie możliwości działania dziecka w zakresie danego tematu,
  - c. wybór działań wynikających z obserwacji środowiska grupy, poziomu rozwoju dzieci, założonych celów,
  - d. sprecyzowanie zasad, form, metod i środków najlepszych do pracy z dziećmi.
7. Charakterystyka zajęć opiekuńczo- edukacyjnych:

- a. Zabawy sensoryczne – dostarczają bodźców do rozwoju zmysłów dziecka i poszerzają świat jego doznań; wykorzystuje się w nich przedmioty codziennego użytku i produkty spożywcze. Przykłady: pudło rozmaitości, balonowe stempelki, ciastolinowe ciastka, solne obrazki, zapachowe zagadki, ścieżka sensoryczna, malowanie rączkami;
- b. Czytadefka – cykliczne zajęcia z książką; podczas zajęć dzieci wchodzi z literaturą w niezwykle bezpośredni kontakt – rozmawiają, czytają w ruchu, całym ciałem i wyobraźnią;
- c. Zajęcia rytmiczno-ruchowe – to świetna zabawa ruchowa z wykorzystaniem elementów tańca, śpiewu, muzyki, gry na instrumentach, improwizacji instrumentalnej i ruchowej;
- d. Zabawy motoryczne – ćwiczą zwinność oraz wzmacniają stabilność. Ulubione zabawy ruchowe naszych dzieci to: turlanie, skakanie, bieganie, wspinanie się, tor przeszkód, zabawy z wykorzystaniem piłeczek, obręczy oraz chusty animacyjnej;
- e. Zabawy manipulacyjne i konstrukcyjne, podczas których dzieci m.in. trenują precyzję chwytu i osiągają coraz większą sprawność manualną, rozwijają wyobraźnię przestrzenną, trenują cierpliwość i koncentrację uwagi; ulubione zabawy manipulacyjne i konstrukcyjne dzieci: sortowanie, nawlekanie koralików, zabawy magnesami, budowanie domków, kryjówek, układanie ulic, torów, budowanie wież z klocków i poduszek;
- f. Zajęcia kulinarne – wspólne gotowanie to doskonałe ćwiczenie małej motoryki, poznawanie smaków i konsystencji, ćwiczenie uwagi i pamięci, nauka nazw produktów i możliwość eksperymentowania;
- g. Zabawy tematyczne – to takie, w których dziecko naśladuje czynności zaobserwowane w swoim otoczeniu. Często nie potrzebuje nawet do tego zabawek, bogata wyobraźnia pozwala dzieciom na dokładne udawanie wykonywania pewnych charakterystycznych dla danej roli czynności. Najistotniejszą cechą tej zabawy jest jej temat, dzieci bawią się w coś: dom, sklep, szkołę. U najmłodszych dzieci często tematyka ogranicza się do jednego elementu, np. gotowania obiadu. Ważnym składnikiem zabaw tematycznych są wypowiedzi słowne dziecka. Dziecko prowadzi monologi lub dialogi, podejmując dwie role jednocześnie. Zabawy tego typu są bardzo ważne dla rozwoju dziecka, gdyż

scalają wszystkie funkcje fizyczne i psychiczne. Zabawy naśladowcze, dzięki którym w sposób naturalny uczą się aktywności i zaangażowania w prace oraz troszczenia się o innych. Przykłady: rozmowa telefoniczna, przebieranie się i oglądanie się w lustrze, zabawa w gotowanie, zabawa w zakupy, opiekowanie się lalkami, remontowanie domu;

- h. Zajęcia badawcze - zaspokajają naturalną ciekawość świata. Zabawy tego typu są wynikiem naturalnej dziecięcej potrzeby poznawania otaczającego je świata. Dzieci wykonują rozmaite doświadczenia na różnych materiałach czy zabawkach. Te zabawy pozwalają dziecku w przyjemny sposób odkrywać i uczyć się;
- i. Zajęcia dydaktyczne - mają wartości kształcące. Tego typu zabawy są celowo organizowane przez dorosłych w celu wpojenia dzieciom nowych umiejętności i przekazania wiedzy o świecie. Dzieci starają się skoncentrować uwagę na postawionych im zadaniach, usiłując poprawnie rozumować, dokonując analizy i syntezy, wyróżniają i porównują cechy różnych przedmiotów;
- j. Zajęcia muzyczne - to świetna zabawa z wykorzystaniem śpiewu, muzyki, gry na instrumentach, improwizacji słownej.